

4246

i

I.

Rackare Nordqvist i Bosarp.

I Bosarp fanns vid början av 1800-talet ~~här~~ en rackare som blev ihjälslagen av kantor Elias Möller. De närmare omständigheterna vid denna händelse har förut omtalats i skildringar från Bosarp, men då blev ej namnet nämnt. Han hette nämligen Nordqvist och ättlingar från honom finnas ännu kvar, och ännu lever minnet av att fäderna varit rackare ute i bygden. ty ännu säger man där, ^{han} ~~den~~ är av rackaresläkten. En av de kvarlevande, som ibland brukar besöka trakten heter Oskar Nordqvist, men det är ej ovanligt, att han går under namnet Oskar Rackare. Han är en duktig arbetare, men har fört ett oregelbundet liv och flera gånger suttit häktad för stöld. En broder till honom bodde också i Bosarp, men avflyttade därifrån för omkring trettio år sedan, han hade två söner, men huruvida de uppföra sig ordentligt vet jag ej. De gingo i skolan i Bosarp några år, men kunde ej riktigt låta kamraterna ha sina saker i fred.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rackare Nord-
qvist i Bosar
p

4246

2

II.

Lekar.

Preka gyltan.

Denna lek tillhörde de s.k. jullekarna och tillgick så, att man satte sig på golvet med en käpp i knäveckan, och så satte man armarna under käppen och fram om knäna och så bundos händerna framför knäna, så att man ej fick dem lösa. Två personer sutto framför varandra på detta sätt, och så skulle man försöka ~~axxtill~~ sparka till varandra med fötterna så att man föll baklänges.

Sko Blacka.

Man satte två stolar mitt för varandra och mellan dessa lades ^{hans} bakgrisslan. Man lade två pinnar på vardera stolen, en på var sida om grisslan och i samma riktning, som denna. Sedan skulle en person sitta på stungen och där söka hålla balansen. Under tiden han satt där skulle han försöka lyfta en käpp över från den ena sidan till den andra sidan tjugofyra gånger, och när han gjort detta skulle han försöka slå ned de på stolen liggande pinnarna, som kallades hästkosöm.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lekar. 2

Preka gyltan.

Sko Blacka.

4246

3

Fötterna skulle under den tid han satt hållas över varandra i rak linje på grisslan, varför det var ett svårt balansprov och långt ifrån alla, som lyckades utföra det.

Markus, Lukas akta dig för dasken.

TVå personer med förbundna ögon placerades mitt emot varandra med en handduk eller något annat tyg i handen. Den ene började under det han sade, "Markus, Lukas akta dig för daske!" Samtidigt, som han sade detta, skulle han försöka slå till den andre med handduken. Därefter upprepade den andre samma ord och försökte slå till den andre. Man fortsatte så en stund, allt under det man försökte undvika de slag som mätades.

Springa i kapp.

Springa i kapp eller "skees", som man också sade, var en allmän lek under våren och sommaren då ungdomarna samlades till lekar och tävlingar. *atomhus.*

Man ställde då upp sig i en lång linje, och när alla voro redo för språng gävo de sig på ett givet tecken iväg och sprang, vem som värst kunde. Den, som blev först i mål, avgick med segern.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Markus, Lukas
akta dig för
dasken.

Springa i
kapp.

4246

4

Hoppa över rep.

Denna lek tillgick så, att man antingen själv höll i båda ändarna på ett rep och under det man svängde detta sökte hoppa över det, eller också stodo två personer och höllo i var sin ända och snurade det under det den, som skulle hoppa över, stod på mitten och hoppade över repet när detta nalkades marken.

Änkeleken.

Under den tid Klockare Lilja var i Billinge fanns i närheten av klockaregården en grön plan där barn och ungdomar brukade samlas och leka änkeleken, bära lântan, kappas om hålet m. fl. lekar.

Änkeleken tillgick på vanligt sätt, att man ställde upp två och två i en lång rad med änkan eller änklungen före. När denne då skrek, "Jag fryser för en gammal änka, som har varken bord eller bänkar", så sprungo ^s paret och den, som var änklung, skulle försöka taga fast en av dem. Lyckades detta fick den, som blev ensam, ställa sig i teten, men eljest återvände paret och ställde sig främst i teten och så fick nästa par springa,

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hoppa över
rep

Änkeleken.

Bära löntan

"Bära löntan" var en lek, som tillgick på följande sätt. De lekande ställde sig i en ring, en av de lekande utsågs till ^{den} bära löntan, vilket bestod i, att han fick slå till en av dem, som stodo i ringen, och då denne släppte sitt tag i denna och sprang runt ringen fick den, som bar löntan, springa efter och slå med en näsduk på ryggen och kring öronen allt under ^{det} såväl hans som de, som stodo i ringen, sjöngo, "Bära, ~~den~~ bära löntan, vem vill ha på skröntan?" När den, som sprang före blev trött, slog han till en annan i ryggen och så fick denne springa medan den andre ställde sig i hans plats. Efter en stund blev det ombyte på den, som sprang efter och så fortsatte man på detta sätt.

Kappas om hålet.

Kappas om hålet var i viss mån en tävlingslek. Även i denna lek stod man i en stor ring och höll varandra i händerna. En gick ifrån ringen och slog till en av dem, som stodo där, Denne sprang då åt höger, medan den som slog sprang åt vänster och så kappades man om, vem som först skulle komma tillbaka till hålet igen. Kom den, som slagit,

4246

6

först, fick ~~den~~^{han} ställa sig i den lucka den andre lämnat och så blev ringen hel igen, och den andre fick då slå till en annan i ringen och försöka komma först. Blev han ~~en~~ sist många gånger å rad, sade man, att han blev sur och då kunde det hända, att man ställde upp sig på två led och så fick den, som blev sur, spring^a/där emellan allt under det, att de, som stodo i leden, viftade till honom med näsdukar eller förkläden. Detta behandlingssätt brukades ofta när en person eller ett barn ej kunde klara sig i leken.

Två och slå den tredje.

Man ställde sig först i en ring och sedan parade man sig två och två och ställde sig bakom varandra, fortfarande i ring men med ett visst mellanrum mellan varje par. Två av de lekande stodo utanför ringen och när alla voro ordnade sprungo de efter varandra. Lyckade den, som sprang efter, "pjätta" till den främste vände man och då var det dennes tur att springa efter. Blev den främste trött sprang han bort och ställde sig framför ett par, som stodo i ringen, och då skulle den av dessa, som stod bakerstst, försöka att springa ifrån den, som

6
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Två och slå
 den tredje.

4246
7

hade sprungit efter. Lyckades han komma fram innan denne blev färdig att springa, fick den, som sprang efter, slå till honom och då var det dennes tur, att springa efter och om den, som sprungit efter var mycket trött, hade han rätt att ställa sig framför ett annat par och sålunda bli fri från, att springa längre. Lyckades han ej komma fram i tid kunde det hända, att han liksom när man kappades om hålet blev sur och fick ^{han} då samma straff. Det ansågs synnerligen förargligt, att bli sur.

Katt och rätta.

De lekande ställde sig i en ring. Två utsågos, att vara katt och rätta. När ringen var färdig skulle den, som var rätta, söka springa ifrån den, som var katt, under det denne skulle försöka fasttaga rätten. Rätten sprang mellan de hål, som bildades då man höll i ring, och katten efter. När han lyckats fasttaga rätten blevo ett par andra utsedda att springa efter varandra.

Konungasönerna.

De lekande utsågo en till kung och de andra till dennes söner. Den, som var kung, hade sin plats eller sitt slott där han bodde medan

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Katt och rät-
ta.

Konungasöner-
na.

4246
8

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sönerna reste bort i främmande land. Detta tillgick så, att de gingo bort på ett avstånd, där kungen ej kunde höra vad de sade, och där bestämde de var de hade varit, och vad de hade gjort i det främmande landet. De bestämde t. ex. att de varit i Amerika och rott båtar. När detta var bestämt återvände de till kungen, i det de sade "God dag min far", vartill denne svarade, "God dag mina söner, Var har ni varit?" Hårtill svarade de, "I Amerika!" Kungen frågade då, "Vad har ni gjort där?" I stället för att svara började de göra armrörelser såsom man gör då man rör en båt och så skulle kungen av de ifrågavarande rörelserna kunna gissa sig till, vad de företagit sig. Lyckades han detta och sade, "Ni har rott", så sprungo alla, under det han följde efter till en viss bestämd gräns och försökte fasttaga någon. Lyckades detta fick han följa med till slottet och vara där till ⁸ alla voro infångade, men eljest följdes alla sönerna åt och bestämde ett annat land och annat arbete, och så fortgick ^{leken} tills kungen lyckats infånga alla sina söner. Det var naturligtvis en ära för den, som lyckades bli kvar till sist och ej bli infångad.

Vattna Gåsen.

Vattna gåsen var en omtyckt lek. Denna tillgick så, att av de le-
kande utsågs en till gåse och en till räven, medan de övriga voro s.k.
gässlingar.

Räven skulle taga gåsungarna och gåsen skulle försvara dem för
honom. För den skull fick räven sitt bestämda bo, medan gås och gås-
ungar vandrade runt på golvet eller gården under det de sjöngo. "Vanna,
vanna gåsen, räven e inte hemma, han ligger ångor spisen å pelar sina
gåsaben!" När de sjungit slut stannade de framför räven, under det föl-
jande samtal mellan räven och gås utspann sig. "God dag Mickel", sade gå-
sen. "Tack för de Snickel", sade räven. "Hur e väred i da?" fortsatte
han. Svarade då gåsen "De e solsken å grannt vär", sade räven, "De e in-
te mitt vär!" och då fick gåsen vandra oantastad omkring med sina ung-
ar igen. När de då sjungit samma ramsa, återvände de till räven och sam-
ma samtal upprepades, men sade ^{då} gåsen, "De e snöslak å rälit vär", då sva-
rade räven, "De e mitt vär!" och då sprang han upp och försäkte stt
fånga gåsungarna, allt under det gåsen slog ut med armarna och försök-
te försvara dem. Så fortsatte de tills räven hade tagit alla ungarna.

När alla ungarna voro tagna började leken på nytt.

Förstena.

Förstena var en lek, som tillgick så att en person utsågs till "pjätt" men i stället för att den, som blev vidrörd, själv fick springa efter och bli "pjätt", så fick han under det den, som pjättade sade förstena, såsom en bildstod bli stående på ett ställe, och det gällde nu att få så många stillastående, som möjligt, för de, som ännu ej råkats av denna dom, hade rättighet, att söka vidröra den, som blivit förstenad, och på så sätt befria honom från fängelset. Det kunde även hända att de som blevo förstenade fingo samla ^s på en plats och då ställdes en såsom vaktare, medan en annan blev utsedd att springa efter de andra och föra dem till fängelset eller vad man skall säga. När alla voro infångade fortsattes leken på nytt. När ~~den~~ ^{fick stå}, som blev förstenad, ~~då~~ han stod kallades leken "förstena på stället."

Gåtor.

Jag kan bära det i min hand, men alla kungens män kunna ej bära det på en stång. = Ägget.

Förstena.

Gåtor.

Vad är det som går på huvudet till vattnet? Hästkosömmet.

Vad är det, som går till vattnet och lämnar maken hemma? Örngättet.

Vad är det som går och går och når aldrig bordsändan? Klockan.

III.

Minnesversar.

Även Fru Wernberg har en del minnesversar bevarade från sin konfirmationstid. En del av dessa hade samma ordalydelse, som fru Ohlins, och jag har naturligtvis ej tagit dess^a med, men de, som voro av annat innehåll, har jag upptecknat eftersom de utgöra en folklig diktart, som nu är alldeles utdömd. Även i dessa versar omväxlar naivitet med barnslig fromhet. Versarna äro ej från samma år, men där är endast ett ~~eller två~~ års mellanrum.

Minne.

Låt oss nu framdeles blifva

En förening i Guds ord,

Dertill skall och Herren gifva

Nådemedel vid hans bord.

Låt oss äfven alltid minnas
Att vi med hvarandra gå,
Till beredning för att finnas
Värdige Nattvarden få.

Af din läskamrat
Anette Winqvist.

Till
Flickan Christina Andersson
från din läskamrat Anna Sifvertsson.

Minne.

Helga Jesu röst och hjerta,
att jag måtte tacka di för den nåd du visat mig
den förnedring och den smerta
du på jorden undergått, att för mina brått
Himlen sig till jorden sängte när du bland os trädde fram.

En blomma fins den vi vår hyllning ge
En helsoört för glädje, som för smärta
Den heter kärlek, blyg och skimrandes,
Den fostras tidigt gömd uti ditt varma hjerta.

Först der den tala kan, den blickar fram
i svaghet full af kraft och ljuf fast allvarsam.

Af din läskamrat Amanda Jönsson.

Jesu du för mig kan bana
salighetens smala stig.
Din förtjenst kan frälsa mig
och nytt hjerta i mig dana.
Jag till nådestolen går
der jag lif och helsa får.
O må du alltid lycklig blifva
och med din glädje andra lifva.

af din läskamrat Hilda Nilsson.

Du står och ser din värld så glad
Och vännar hälsa dig,
O, lef och blomsta ~~xxxxxxx~~ i din stad,
Hvar glad på lifvets stig.

Af din läskamrat Helena Johansson.

I lifvets Mångfaldiga skiften,
Skall jag alltid ihågkomma dig.
Ren vänskap ej kallnar i griften
Lef väl och förglöm icke mig.

Gifvet af din läskamrat

Nils Anton Svensson Röstånga 1879.

Gud min frälsare jag beder,
må ditt ord ledsaga mig,
Att mig verlden ej förleder
till ett återfall från dig.
Din lekamen och ditt blod,
Mig förläne kraft och mod.
Till att segra i all fara,
Att jag din må evigt vara.

Christina Andersson
Minne af Nils Nilsson.

Tack för du mitt namn vill gömma
och bland vänner räkna mig.

Skriv endast på denna sida!

4246
15

Alldrig, alldrig skall jag glömma,
att jag har en vän i dig.

Af din läskamrat Emilia Persson.

Vill du lifvet glatt dig göra,
Det förflutnas sorger böra
Ej det minsta gräma dig.
Låt ej stundens glädje spillas,
Men väl känslösvallet stillas,
Så blir blomsterströdd din stig.

Minne af don läskamrat
Elise Göthenqvist.

Du känner än, o känn det alla dagar
hur kärleksvarmt försonarns hjerta slår.
Låt honom bli den vän som dig hugsvalar
Och vandra tyst och troget i hans spår.

Då skall du segra öfver all ^{a/}öden
Och frestelser, som möter på din stig.

Skriv endast på denna sida!

15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

16 4246

I lidandet, i sorgen ja i döden,

Han känner än, de sina känner han.

från din läskamrat Gustafva Sonesson.

Jesum haf i ständigt minne,

Will du bli Guds barn och ren?

Jesum bor i hjertat inne,

Jesum haf för ögonen.

Wid din möda, vid din qvida,

i din glädje, i din nöd,

se på Jesum lif och död.

gifvet af Elna Persson.

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—